

# Октябрьның тугу делегей кырында кийскип турар!

БҮГҮ ЧУРТТАРЫҢ ПРОЛЕТАРИЯЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үйдөөлөттүгө.

## ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1967 ч. ноябрь 5

ВОСКРЕСЕНЬЕ

№ 264 (6900)

Өртээ 2 көп.

### СОВЕТ УЛУСКА, СОВЕТ СОЦИАЛИСТИГ РЕСПУБЛИКАЛААРНЫҢ ЭВИЛЕЛИНИҢ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНГА

Эргим штер!

Совет Эвилелиниң Коммунист партиясының Төп Комитеди, ССР-ниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш ССР-ниң Министрлер Чөвүлели бүгү улустан байырлады — Октябрьның социалист Улуг революциясының 50 чыл өө-биле холбаштыр ажылчыларга, колхозчуларга, совет интеллигенцияга, Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флотунуң дайынчыларына, Совет Социалист Республикаларының Эвилелиниң бүгү ажылчы чоннарына изиг байыры чедирип тур.

Чартык чүс чыл бурунгаар Россияның пролетарида күш-ажылчы тараачынар-биле эвилдежилип алгаш, большевик партияның башталгызы-биле тиктелгелик социалист революцияны боттандырып, Советтер эрге-чагыргазы тургускан. Ажылчы аңгы заводтарның болгаш фабрикаларның ээси болу берген. Тараачынар черни алган. Дарлаткан нациялар хосталганын болгаш дем эргенин оруунга турулган. Революция чурту мипералистиг дайындан үндүрүп, национал халаптан ону камгаал алган.

ОКТАБРЫНЫҢ ТИЛЕЛГЕЗИ—ДЕЛЕГЕЙ ТӨӨГҮЗҮҢҮҜ НАЙГАМЧЫҢ УЛУГ ЭРГИДЕ БОЛГАН. ОЛ БОЛЗА ДЕЛЕГЕЙНИҢ БИР ЭҢ УЛУГ ЧУРТУНГА СОЦИАЛИЗМИ ТУРГУЗАРЫНГА ТААРЫМА-ЧЫГ БАЙДАЛДАРЫ ТУРГУСКАН. НИҢИ ТӨРӨЛГЕТЕНИҢ МӨЛЧҮҮГДЕЛДЕН БОЛГАШ ДАРЛАДАН ХОСТААРЫНЫҢ ОРУУН АЙТКАН. БИСТИҢ-БИЛЕ НАДЫ ОКТАБРНЫҢ АЛДАРЫҢ ОҢ СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНЫҢ УЛУСТАРЫ, АҢЫ-ДУҢМА ПАРТИЛААР, ДЕЛЕГЕЙНИҢ АЖЫЛЧЫН АҢГЫЗЫ, ДЕПИШЛЕНГЕ БҮГҮ НИҢИ ТӨРӨЛГЕТЕН ДЕМЛЕГЕР ТУРАЛГАР.

Октябрь революциясы миллион-миллион кижилерниң чүрөктенип кедүрүшкүндүн өдүн имисин, дарлатканын, хосталга дээш бүгү демократияларга орук айтыкчызы болгаш идея болган.

Октябрьның он күнү делегейни магадаткан, чартык чүс чыл ол делегейни өскерткен. 1917 чылдың октябры Совет Россия социализмин орунуна бир дугар кирген. Ам ол орун-биле хей-хей күрүнер болгаш уластар бар чыдар. Социализмин делегей системасы төгү хөгжүлдениң күчүлүг фактору болу берген.

1917 чылдың октябры делегейниң коммунист шимчээзинин чаа-ла тыптып турган. Бүгүн—ол болза бодунуң хураалында миллион-миллион коммунисттер каттыштырган, марксизм-ленинизмди болгаш пролетария интернационализмин тутуун аңа-биле демселкип турар күчүлүг политиктиг күш-түр.

1917 чылдың октябры делегейниң улуг нели колониалдык дарлаалды кичикчи-биле бактеттин турган. Национал-хосталгалык революцияларны күчүлүг шуурган чүс-чүс чылдарыг колониалдык системаны ширый шапкан, мурунда кулданарып чоран уластар национал чарты төртүтүшкүндүн болгаш социал депшиленгени оруунга тургулукан.

1917 чылдың октябры делегей политиканың үндөин өскерткен болгаш бодунуң 50 чыл дургузунда, Тайбың дугайында ленинчи демократия элээш, бистиң социалист күрүнеси дарлаалдык болгаш агрессияны, уластар аразында өчкү-чөгүлээр кылларының болгаш шериг авантюрализмниң империалистиг политиканыңга улаар, өскө күрүнерлерин шитки херектерин холгаарларына улаар, тайбың кады ажалдашылга болгаш уластар аразының айып чок чоруу дээш, уластарның хосталганы болгаш хамаарышпас чоруу дээш чайгылыш чокчу турмуз келген. Бистиң чуртка коммунизмин тургузарына тайбың байдалдары хандылар, бүгү делегей тайбыңы камгаалар болгаш бымылгар, социалист чурттарының сырый каттыжылышының бымылгар болгаш национал база социал хосталга дээш уластарның демселдин деткир талазы-биле Коммунист партия болгаш Совет чазак эргежон чүгүлү бүгү чүдүлдери кылтып турар. Лениниң партия, бистиң чурттуң ажылчы аңгызы, совет улус боттарының революшчу дурмузгазы-биле ажылчы чоннар кадык орун-биле хосталганы чедип ал болурун көргүзүп, социализм деп чүл, күш-ажылчы чонга ол чүпү бээрли деп айтырыгга харыны херек кырында берген.

Беш он чылдарың дургузунда Совет Эвилели күчүлүг социалист күрүне болу берген, коммунист нитилелди ол тургузуп турар, социал депшиленгени авангардында чоруп орав. Марксизм, Энгельстиң, Лениниң идеялары, бистиң партияның болгаш бистиң улугулустан боттарының мурунга салып турган эч болгаш чокчуку оруулары амыдыралда чедикшичин-биле боттанып турар.

НИҢИНИ НИҢИ МӨЛЧҮҮР ЧОРУКТУ УЗУТКААР ДЕП ЭЧИС СОРУЛГАНЫ САЛГАН БИС. ЫЧАНГАШ БИС ОНУ ЧЕДИП АЛГАН БИС.

Социализм—ажылчы чоннарың нитилели. Ында мөлчүлүк болгаш мөлчүткенер чок. Күш-ажыл болза материалдык чагай байдалдың кара чакгыс үнер дөзү, нитилелдин бүгү неки-гүнериниң ыдыктыг эргези болгаш хундулуг хулээлгези болу берген. Төгүдө бир-ле дугар ажылчының күш-ажылчы, тараачының күш-ажылчы, кижиниң күш-ажылчы нитилел бедии-биле үнелеп хулээткен.

СОЦИАЛИСТИГ БУДУРУЛГАНИ ТУРГУЗАР ДЕП ЭЧИС СОРУЛГАНЫ САЛГАН БИС. ЫЧАНГАШ ОНУ ЧЕДИП АЛГАН БИС.

Чоннуң маадырыг күш-ажылчы-биле бистиң чуртта бедик хөгжүлдиги аңгы үениң индуст-

риязы тургустунган. Урмук тараачын ажыл-агыйның орунуга улуг, техника талазы-биле чөл-сөглеттинген колхоз-совхоз буюрулгези тургустунган. Планиг социалист экономика бедик болгаш туруштук, темпир-биле хөгжүп турар.

НАЦИОНАЛ ЭЖЭЭНЭШКЕК ЧОРУКТУ БОЛГАШ ДАРЛАЛДЫ УЗУТКААР ДЕП ЭЧИС СОРУЛГАНЫ САЛГАН БИС. ЫЧАНГАШ БИС ОНУ ШИТИРЛЕП АЛГАН БИС.

Социализм болза бистиң хей националдык Төрзү чуртувустун улустарының аңы-дунмалышы чакгыс эвин бадтыкан. ССР-ниң улустарының найыралындан быжыг болгаш күштүг аңдыг каң делегейде чок. Ол найырал революцияның болгаш хамааты дайымының чылдарында төртүтүнгөн. Ол найырал беш чыл планирның хун буртуу күш-ажылчы үүлдеринге быжыккан. Аңа-чурттуң Улуг дайымының өдүңгө каңнаттыган. ССР-ниң улустарының бузулбас аңы-дунмалышы буюу—социализмин эң үндөй чалап алышымы, бистиң келер үдеги тикелгелериниң үндөин болу.

«НИҢИ БУРУЗУНДЕН ШЫДААР ШАА-БИЛЕ, НИҢИ БУРУЗУНГА—АЖЫЛДААН ХИРЕЗИ-БИЛЕ» ДЕП СОЦИАЛИСТИГ ПРИНЦИПТИ БОТТАНДЫРАРЫНЫҢ ЭЧИС СОРУЛГАНЫ САЛГАН БИС. ЫЧАНГАШ БИС ОНУ БОТТАНДЫРГАН БИС.

Бистиң чуртувуста аш адалдык болгаш ажил чоннары чорукту, мөлчүлүктерин камгасталчак чоруун узуткан. Социалист буюрулгези чоннуң эрге-ажыктарына, ажылчы чоннарың херектелдерин хандырынга баран болдурган. Амыдырал болгаш дыштары эрге-халас өөренири, медицина болгаш пенсия хандырылганы—амыдыралдык совет хериктерин чарыбас демээ. Чоннуң материалдык чагай байдалының доктринал көдүрүлүп турары—социалист нитилелдин хөйүдү.

ЧОННУҢ ЭРГЕ-ЧАГЫРГАЗЫН БОЛГАШ ЧОНГА ЭРГЕ-ЧАГЫРГАНЫ СИҢИТИРГЕН ЧАА, СОЦИАЛИСТИГ КҮРҮНЕНИ, ЧАА, СОЦИАЛИСТИГ ДЕМОКРАТИЯНЫ ТУРГУЗАР СОРУЛГАНЫ САЛГАН БИС. ЫЧАНГАШ ОЛ СОРУЛГАНЫ КҮҮСЕТКЕН БИС.

Октябрдан төртүтүнгөн социалист демократия камбап улус мессаны күрүне болгаш нитилел херектерин эргеп башкарычың хандырышкан, ажылчы чоннуң эргалары, билгилери, мергилдерин аңгылап херектеринге камбап орунту ажиткан. Күжү—массаның медегалинде болгаш организастында болуп турар күрүне төгүдө бир дугар тургустунган. Амыдыралдык элери болза оң тургузучулары—руданы болгаш хөмүр-дашты тып турар, металлды эдилдирип, чери аңдырып турар, атынчүл чакыдычы болгаш несиестүү ханызычы шымчы кирип турар, материалдык болгаш угаан-бодалдык бүгү байлактарын тургузуп турар кижилер болу берген.

АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫҢ СОЦИАЛИСТИГ БЕДИН МЕДЕГЕЛИДИҢ УГААН-БОДАЛЫНГА НИҢИДИР ДЕП ЭЧИС СОРУЛГАНЫ РЕВОЛЮЦИЯ СЫЛЫП ҮНДҮРГӨН. БҮГҮН БИС ЧОРГААРАЛ-БИЛЕ, БИСТИҢ ЧУРТУВУСТА КОММУНИЗМИҢ ӨНДҮР УЛУГ ХЕРЗ ДЭШ НАЙГАМЧЫТЫГ ДЕМСЕЛЧИЛЕРНИҢ САЛГАНЧЫЛАРЫ ВЗУП КЕЛГЕН ДЕП ЧУГААЛАП БОЛУР БИС.

Социализм караңгы буюулуң чорукту чок кылган, массалык бирик бөлбөс чорукту узуткан. Бириктер болгаш култура чоннуң байла болу берген. Социалист идеология нитилел медегалини хөгжүлдениң күчүлүг чагайдычы бедир болу. Социалист култураның чедикшичинери, совет эртиник чедикшичинери—ниҢи төрөлгөтенин угаан-бодал хөгжүлдениңге бурунгаар найгамчыч улуг бээш.

Өндүр улуг революцияның бежен чылы өндүр улуг улустун өндүр улуг оруун көргүзүп турар. Ол дээрже—медегалиң чагайдычы ажылчы, чаа амыдыралдык тургузарыңга Октябрьның, коммунист партияның өндүргөни ажылчы аңгымы, күш-ажылчы тараачынырың болгаш интеллигенцияның амыдыралы, күш-ажылчы болгаш эрес маадырыг чоруу-дур.

Өндүр улуг революцияның бежен чылы болза демселчилериниң, чаа нитилелдин тургузучуларының алдарыг салганчыларының—Ильич бедик кады бистиң партияны тургузуп, хааның эрге-бунуң болгаш капитализмин шимээзин штурманал, бөө-чөспөз хөлга тулуп алгаш, Советтерниң аңыл республиказын камгаал турган кижилериниң, социалист күрүнениң индустриалдык күчүзүн көдүрүп, колхозтары болгаш совхозтары организастап, Аңа-чурттуң Улуг дайымының чылдарында социалист Төрзү чурттуң хосталганы болгаш хамаарышпас чоруун камгаал алган кижилериниң, улус аңыл-агыйын каптал тургузуп турган болгаш ам коммунист нитилелди тургузуп турар кижилериниң салгалды холбоалынын бодунга сиңитирип турар-дыр.

Совет кижилериниң найгамчыч улуг эрес дидик болгаш маадырыг чоруун, революшчу идеалдарга шыкчызы болгаш медегалиң сагылга-чурунуу бүгү делегейде магадал турар.

Социализмин найгамчыч улуг чедикшичинери дурун өзүгаар чоразарланып, ханызы-биле сеткил ханымышан, эртин орунтуң бүгү-ле нарын чүдүлдери тодаргайы-биле көрүп турар бис. Партия болгаш чон шимчелетинизин орутарның бергелеринден көртпайн, чаа нитилелди тургус-

кан. Бис кадыг-дошкун шыгалдалары эртип, тургаарың чок чоруткардан болгаш ышкындырылгандар өренип албышан, тикелгениң өөрүшкүзүң-дээ, негарадың азын-дээ көрүп чоразан бис. Кадыг-дошкун шыгалдалың үндөлдээ-зи-биле бир дөмөй, тикелгелер байырлының хунеринде бистиң улустун чагай мөзү-шынаны, оң революшчу медегалиң болгаш эрес-маадырымы, пролетария интернационализмин, социалист Төрзү чуртуңга, коммунизмин идеалдарыңга кызгаар чок бердингени эң-не долгузу-биле илерезин.

Эргим штер!

Социализм бистиң чуртувусуна чаа амыдыралды, хостуң күш-ажылдык аас-некин, эчис сорулгаше чүткүлүг чагайдычы чоруктуң эгер-тинмес энергияны берген. Социалист тургузукунуң экономика болгаш социал-политикти түндүлдери коммунизме шилчелгениң өндүр чагай перспективалары бистиң мурнувусуна ажитып турар.

БИС КОММУНИСТИГ НИТИЛЕДИ ТУРГУЗАРЫН БОДУВУСТУҢ ЭЧИС СОРУЛГАВЫС КЫЛДЫР САЛЫП ТУРАР БИС. ОНУ ТУДУП ТУРГУЗАР-ДАА БИС!

Совет кижилер боттарының күш-ажылы-биле болгаш демселчи-биле коммунизмин идеалдары амыдыралдык практикасы болдуруп турар. Бодунуң Программасын болгаш ХХIII съездиниң шитирлеринге ленинчи партия коммунист нитилелди тургузарының кол орутары аңылдып кылган. Улуг Октябрьның тутуун аңа-биле, коммунист партияның улугтулганы-биле бистиң улугулустан коммунизмин тикелгезинче буюрулгези бар чоруу.

Коммунист нитилелди тургузар төлөөдө кол экидемниг сорулганы шитирлериниң—коммунизмин материал-техниктиг базанын тургузары эргежон чугула. Эртемниң болгаш техниканың чедикшичинери бүгү хемчег-биле аңылганына, бүгү нитилел буюрулгезиниң индустриалдык хөгжүлдениң, оң аңыктынын болгаш күш-ажылдык буюрулгезиниң бедиринге үндөлдөш, улугулустан болгаш кады аңыл-агыйның чайгылыш чон өзүлдени хандылар, оң ачызында улустуң амыдырал деңгелиниң улам ыңай көдүрүшкүчү, бүгү совет кижилериниң материалдык болгаш културалык херектелдерин улам доо хандыраарын чедип алып умурулуп бис.

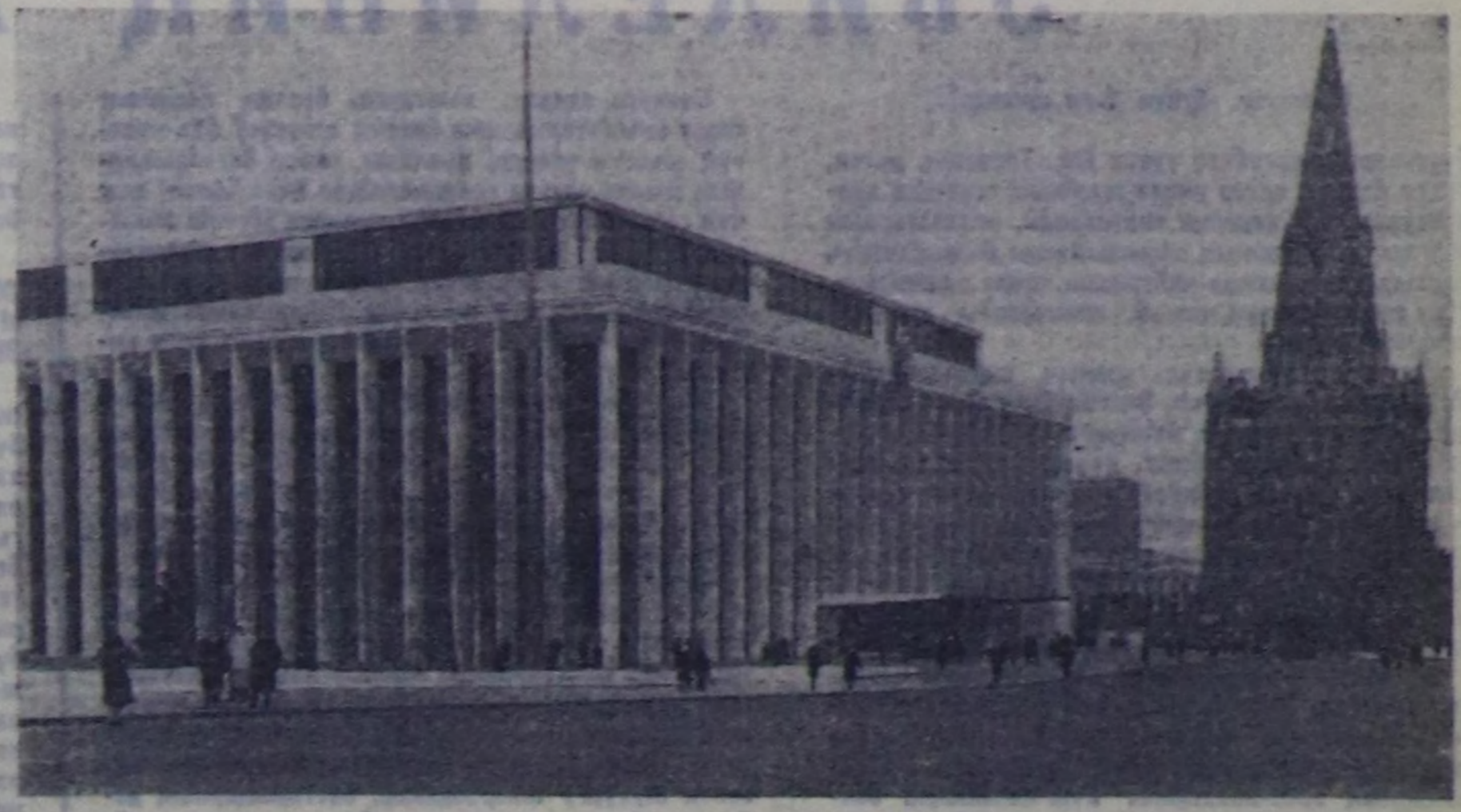
Коммунист нитилелди тургузар төлөөдө социалист нитилел хараалдарың чүткүлүг сайыраңгайдылары; чорык биле надын эра-зында, угаан ажылы биле күш-ажылдык амыдыралчылары аразында боттуң ыгалдары чидиреринче утландырган хемчелерин чайгылыш чокка боттардык; нацияларың болгаш улустарың экономиказын база културалык оларның улам сырый аңы-дунма кады амыдыралы-газын болгаш бот-бодунга дузаланылганы хандырышкан, хөгжүдери; аңылчы аңгымын болгаш тараачынырың эвилелиниң политиктиг үндөин болгаш материалдык базанын, совет күрүнени бымылгаары, социалист демократияны хөгжүдери; планнашыны, улус аңыл-агыйын эргежон башкаарың кижилери эргежон чугула.

Коммунизмин тургузар төлөөдө нитилелдин бүгү кижигериниң бедик медегалиң өзүзүң, күш-ажылды болгаш нитилениң өңүзүн коммунист эзу-биле көрүргө, совет патриотизмин болгаш интернационализмин өзүзүңга кызмак-кайы-биле кижиздери; нитилени аңыл-хөрсөн эргеп башкаарыңга бүгү хамаатылары хандырып, шүтүмүчүлүд болгаш бот шүтүмүчүлүд хөгжүдери, аңылчы чоннарың организастык чоруун болгаш сагылга-чурунуң бедир, социалист нити чурталганын, норма-кичиктерин бүгү хемчег-биле бымылгаары; хостуң үе-шакты кижиниң угаан-бодал талазы-биле сайыралыңга аңылганы; ортам болгаш дээди өвөргөдиги сайыраңгайдылары; эртен шимчелдерин бүгү хемчег-биле хөгжүдери, литератураларың болгаш уран чүдүлүг кижиздинчи ролон бедир эргежон чугула.

Бистиң маадырыг ажылчы аңгымыс, эртемденеримиз, инженерлеримиз болгаш техниктеримиз, конструкторларымыз, үлөтпүрнүң бүгү амыдакчылары улам ыңайгы техниктиг депшилер, экономиканың реформазын практиктиг боттандырып, күш-ажылдык буюрулгезиниң бедир, продукцияны шынарын экижидер дээш, буюрулга планирны болгаш социалист хулээлгелерин кууседир дээш, чиг-этти болгаш материалдык кимнар дээш социалист чарышты камбаары, бистиң күрүнесиниң экономиктиг күчүзүн улам ыңай өстүрерини, коммунизме орун-биле дүргөн буюрулгезиң чүгүлүг негелдери болурун күрүнесин болгаш күш-ажылдык сагылга-чурунуң бымылгаары дээш мон соңгаар-дээ демселжир дээрзинге бүзүрелди илергейлеп турар бис.

Бистиң алдарыг колхозчу тараачынырымыз, совхозтарың эр, хөрсөзүн аңылчыныры, кады аңыл-агыйның тускай эртемчилери чөр амыдырал болгаш аңылчыны културалык мон соңгаар-дээ чайгылыш чокка бедир, продукцияны единдизинге күш-ажылдык чарыгдаларың өззөмедир, боттарың аңылчыны экономикти көргүзүлгенин шуудуру экижидер, билдиги болгаш хумагалалыг ээлеп башкаар дээрзинге

(Танчүзү 2-ги арында).



Москва. Кремльдин сөөдөлөр орду.

Н. ГРАНОВСКИЙНИҢ ФОТОЗУ.

### СЭКП Төп Комитединиң, ССР Эвилелиниң Дээди Совединиң, РСФСР-ниң Дээди Совединиң Октябрьның социалист Улуг революциясының 50 чылынга тураскааткан каттышкан байырлыг хуралы

Эш Л. И. Брежневтиң илеткедиң улуг кичөөн-биле ыңлаан. Илеткедиң күчөөл кезең хуралды киржикчилери динмиттиг адым чакышкыныры-биле уткан. Шүтү тургулуп келген. Коммунист партияга болгаш Совет чазакка, улуг совет улуска алдар болдурган байыр чедиршиктериниң берээлдери салга чалгылаан турган.

Часар соонда кезекши хурал эселен. РСФСР-ниң тутуп болгаш социалист экономиканың болгаш култураның хөгжүлдениң ачы-ла-кызыгы дээш Октябрьның 50 чылында алдар кылдыр республиканың шимчелени СЭКП ТК-ның, ССР-ниң Дээди Совединиң Президиумун, Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВПС-ниң тураскаалыг тутуп туткан Россияның Совет Федеративтиг Социалист Республикасының делегацияны илдерге чедип келген.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң хуралын Г. И. Воронов байыр хуралды киржикчилеринге изиг байыр чедирген. Республиканың улус аңыл-агыйның шапкан хөгжүлдениң дугайың өч чугулаан. Шаанда эң ыңай инжениерлер турган чердеде ам найгамчыч улуг заводтарны коруттары чалтыла берген, а күчүлүг электростанцияларын платиналары Сибириниң кемериниң оруун дуй дугулаан. Соңу чүте, полар курваанын ыңладыла, чаа улустур төптөр—Воркута, Магадан, Норильск хөгжүп сайыраан. Соңу чылдарда республиканың чөв чүтүңге-тыптың келгилери Братск, Дивногорск, Мирный, Новокузнецк болгаш өске-дээ хей коораллар өржге география карталарында тывышыл. Томельниң чидикшестери болгаш тулаалары, Томскениң чери болгаш Россия де-вискаарың шаанда кагдыган турган өске-дээ черлери чедиктеп сайырап турар. Дайынырың уркуулардан бергелер болгаш урегдешкинер турда-дээ, республиканың үлөтпүр продукцияның хемчээли 1913 чылдың деңгелинде 67 катап өскөн.

Эртен чылы РСФСР-ге тарааны бодунери бары-ла 100 миллион тонна болган. Аңгы өбөдөйлүг чыла, чиктел-биле алгыра, база ол хире тарааны ажаал алган. Күрүнеге 2 миллиард 100 миллион үзү тарааны сагып, республиканың колхозтары болгаш совхозтары тараа бедиктериниң планын күтүдешкен. Чигр сөккөзүлгени, картофель бедиктелини болгаш мал аңыл-агыйның бүгү продуктуларын чыла планирны байыраалга уткуштур ажыр күтүстүнгүзө.

Россия Федерациясының чедикшиктери Совет Эвилелиниң өске-дээ улустарының чедикшичинеринде чарыбас. Орус улус ССР-ниң өске-дээ улустарыңга дузаны көргүзүп-дешан, бодунуң өзөлдөң өлардан эргежон чугула дузаны болгаш деткимч боту ал келген болгаш ал-дээ турары-биле ол чедикшиктер хандырылган. Ол дээрже, улустарың аңы-дунмалышын байыралы, бистиң чуртувусту бузулбас кылдыр хулдурганы херек кырында боттуң социалист интернационализм болу.

Делегей төөгүзүңе ХХ вектиң бирги чарты Октябрьның тутуун аңа-биле, марксизм-ленинизмтиг тутуун аңа-биле эркен деп түвө ам бүтүдөгө билидир деп оратор чугулаан. Бистиң улуг чүс чылыныстын, күш-ажылчы улустун демселенин болгаш тикелгелериниң чүс чылынын, коммунизмин чүс чылынын ийги чартың база-ла хөгжүлдешти эртер!

Польшаның Каттышкан ажылчы партиясының Төп Комитединиң болгаш Польша Улус Республикасының чазаның өмүрөзүндө ПКАП-ның ТК-ының бирги секретары Владислав Гомула Советтер чуртуңуң улустарыңга аңы-дунманың байыры болгаш чуркитки ханымын байыр чедиршиктерин камчыткан.

Киж төрөлгөтениң төөгүзүңе чаа орны ажиткан Октябрьның социалист революциясының чартык

чүс чылың бодунуң байырлыгы кылдыр демделгелериниң оңа чылдарыңары пошына улуста бар деп ол чугулаан. Совет эрге-чагырга Польшаны үлөжүр күш чок болдурган болгаш 1918 чылда хамаарышпас чорукту чедип алгырың оруун аңаа ажитып берген. Чөвүн беш чыл бурунгаар Совет Эвилели гитлержи эжелден пошына улусту хостан, Одер, Нейс болгаш Балтика тавартыр Польшаның чаа кызыгаарларын чөптүг шын шитирлериңге дузалашкан.

Социализмин идеясы бодунуң адым үндөиникин интернационализм болгаш булут кижизик дээрлик демделгези, Совет Эвилели 50 чыл дургузунда бодунуң бүгү-ле нитилел чедикшиктерин, бодунуң материалдык болгаш угаан-бодал күчүзү-биле, бодунуң бүгү политиканы-биле делегей масштабы-биле социализмин тикелгезин хөрсөгө, улустарың хосталганын хөрсөгө, тайбыңдык хөрсөгө бараан болуп келген болгаш болур-дээ деп оратор чугулаан.

Бистиң үениң үдөиниң айтырылдарың шитирин киж төрөлгөтө чүте социалист тургузган тывар деп төөгүзүң баяктыканы ханын буюру-биле чаа социалист эрениң ийги бежен чымыңе кирип турар-дыр бис.

Кирип турарымыз эпохада интернационализм идеялары бүгү коммунист партияларың политиканың бирги орук айтыр сымдыгы болуун, империализм, реакция болгаш дайың-биле демселдик фронтунга ол идеяларың тутуун алапта бистиң културасын улам сырый каттыжып турар деп, Владислав Гомула түнөп чугулаан.

Илдерге Украин ССР-ниң делегациясы үвө берген. Украинаның өмүрөзүндө чүте чугулааны-биле Украинаның Компартиясының ТК-ының бирги секретары П. Е. Шелеско өскө берген.

Бистиң партиямыз демселдин болгаш тикелгелериниң эртен маадырыг оруктарын чөптүг анализлешкан, коммунист тургузукунуң найгамчыч улуг перспективаларын ажитып турар. Эш Л. И. Брежневтиң бистиң бот хуралымызга кылган уткалгы, өскү болгаш хей-аът кирипчи илеткедиң чөгүм-на оң дугайы сиңиккен болу.

Улуг Октябрьның туту бөмбүрөкти кырылга кезе мөңгөде киискир деп оратор уламчылаан. Бистиң партиямыз, бистиң улугулустан мурнуңга дайырагаларымыз болза: Украинаның коммунисттер, украин улус Октябрьның тутуна, Лениниң тутуна кезеде мынчы болур!

Украин улус орус улус-биле база аңы-дунма өске-дээ улустар-биле кады Октябрьның тикелгезиниң совет демселжир чоразан, өскө улустун соонда Совет эрге-чагырганы тургузган. Бистиң чуртувустуң аңы-дунма улустарының күчүлүг өг-бүдөинге украин бодунуң күрүне догунаашкынын шилеп алган болгаш бодунуң чери чакгыс аай украин күрүнеге каттыгырган.

Чартык чүс чыл шигине Украинага үлөтпүр буюрулгезиниң хемчээли 47 катап өскөн. Ам үеде оң үлүңге-биле, марксизм-ленинизмтиг тутуун аңа-биле эркен деп түвө ам бүтүдөгө билидир деп оратор чугулаан. Бистиң улуг чүс чылыныстын, күш-ажылчы улустун демселенин болгаш тикелгелериниң чүс чылынын, коммунизмин чүс чылынын ийги чартың база-ла хөгжүлдешти эртер!

Польшаның Каттышкан ажылчы партиясының Төп Комитединиң болгаш Польша Улус Республикасының чазаның өмүрөзүндө ПКАП-ның ТК-ының бирги секретары Владислав Гомула Советтер чуртуңуң улустарыңга аңы-дунманың байыры болгаш чуркитки ханымын байыр чедиршиктерин камчыткан.

Киж төрөлгөтениң төөгүзүңе чаа орны ажиткан Октябрьның социалист революциясының чартык

чүс чылың шүтүмүн чайгылыш чок боттандырылганын, коммунизмин тургузар дөш чоннуң маадырыг күш-ажылчы аңызында болган.

Бистиң хей националдык чуртувустун улустарың бузулбас чакгыс эви амыдыралдык хоойлугу апарган деп оратор түнөлдө чугулаан. Бө дээрже Октябрьның улуг чалдып алышың! Украин улус совет кижилерин найыралы кырак огу деп камгаал келген болгаш камгаал турар. Бистиң улустарыңдык найыралы кезеде булак суг деп арып, алмаз деп кадыг, хун деп чыдыг болгаш чырма, окторгай деп мөңгө болуң!

Германияның социалист чакгыс аай партиясының ТК-ының бирги секретары, ГДР-ниң Куртис Чөвүлелиниң даргазы Вальтер Ульбрихт чүте чугулаан. Октябрь революциясының 50 чылынга Эш Л. И. Брежневтиң илеткедиң чедикшиктерин хей-аът кирипчи демделгезин база коммунизмин тургузар талазы-биле бистиң м





# ОКТАБРЬНЫҢ ТУГУ ДЕЛЕГЕЙ КЫРЫНДА ЖИКСИП ТУРАР!

(Төңүзү. Эгеи 1—2—3 ариндра).

Таджик улус бодунун салым-чолунун ээси болу берген, кыска дууссада шуут-ла хуулгазынын чуулду боттандырган. Ээн чыткан эленин черлер чекетелген, шынаалар болу берген. Чер иштин байлактарын шынчыл болуш шынчыл ап турар. Дагарын шакын кемерин чагырып алган. Күчүдү электрчиликтер улеттүрүп, кезде ажил-агайым, хоорайлары, ажалчын суураарым, кишактары электр-биле хандырып турар. Эледел-тууреледе болуш култура чок чорук орткен үеин болу арды берген. Улуусту амдылары шыдалгыр, отта-шымарлы, угаан-болал талаам-биле байлак апарган.

Бистин чедикшикеривис илергей, мычалаа-даа чедип алдылган чуулдерге өөдүргөн болуш. Моон сөгт-партия өөдүргөн турар. Моон сөгт-партия удуз ажил-херектер, улам өндүр чагай аоруугалар бисти манан турар деп, оратор түнелениде чугаалаан.

Финляндиянын Коммунист партиянын Чингине секретары Вилле Песси совет улуска эш-хуузуна чыгып байыры хуралдын ичинде дамычата. Вилле Пессини оон ичид чугаалаан болза:

—Октябрь революцияда ажалчын чоннарын революстур организациян — Коммунист партияны тургузарына ичине берген. Ажалчын ажалчын, бугу фин улустун эрге-ажыктары болуш эгердери дөөн, Финляндия биле Совет Эвиелиннин арасында найрал дөөн демиселе бистин партиясы туртунуш нитиледе амдыраалынын улуз күжү кылдыр өскөн.

Финляндиянын Коммунист партиянын ажалч-чорудууга, оон чедикшиктери силерни чедикшикчиликтер-биле, акы-дуума бугу партияларын ажалч-чорудууга-биле сырый хообакаш. Коммунист партияларын хүлээлген болза, оларга ниятичи болуш турар бугу айтырларынын талаам-биле кады ажалчылган бижыглары болуш дээрине санап турар бис. Оон учурунда, бистин болушы-биле болза, акы-дуума партияларын чаа делегей чөвүлде хуралын чымдырынгата баштайт белекениде эгелезе чогуур.

Чугаалынын түнелениде Вилле Песси СЭКП Топ Комитетинде Финляндиянын Коммунист партиянын чыгып байыры чугаалаан номчаан. Ичиде кылдырып чугаалап турары болза:

—Совет күрүнгөн кайгамчык хүнү оон-биле кады интернационалч улуз штедигенин хүнү болуш турар. Кижин төрөлгенин салым-чолунга ол хере шыгаргылар салдары чедирген Октябрь революцияны шыкша, ичиде өске болушкунуар делегей төөгүзүлде чок.

Совет Армиянын төлөөлери байрыгы хуралдын киржикчилерине байыр чедирген.

Кажан бис бо байырлаады хүнерде эртен ортука сыткып кызырыске, Октябрьнын маалдыгы болушкуну болуш бистин башкысы болза баштыкчымыс В. И. Ленинни өлүм чок өвүр-хевир бистин мурунуска кестүп келир деп, республиканын КП ТК-нын бирги секретары А. Е. Ночинин демделген. Бугу совет улустарын, бугу совет республикаларын материал болуш угаан-болал күштеринин төөгүлө кезуулер чекетелишкенин хандырган Коммунист партиянын Ленинни национал политиказынын өндүр чагайын болуш ханы мергенин бистин хой националды күрүшкенин чартык чус чылдыг дурдулгазын бүрүнү-биле бодыткан болуш бугу делегейге бүзүрүлди-биле көргүсөн.

Совет Армия — Улут Октябрьнын төлү. Октябрь революцияны социал болуш национал катап төртүтүшкүгүнү үезин арман улуска ажалчын берген. Тогу талаам-биле кыска хууссада Армия хой адырларын индустриалдык амгы үеини кезде ажил-агайым, мурунчын эртенч болуш културалык бедик сайырайтгы социалист республика болу берген.

Улут Октябрьнын хүнүндө төртүткен социалист Армия төөгүлүгү салым-чолдарын айым-биле бугу делегейге тараан солдар, чыстарын бодуче соруза деп хандыктып турар. Эртен чыдарын тургузууда ийн чок мул ачып армянар ба төгөн чүртүпче чанып келген болуш бугу коммунист тургузушкунун өндүрүлүгү улуз херегине боттарынын ажил-ижин, билгилерин, талантынын бараалдады турар.

Арман улус бодуну бугу чедикшиктерин, чекетелишкенин Ленинни улуз партиянын ачындыда чедип алган. Октябрь революциянын 50 чыл өмүзү хүнерине Армиянын коммунистери болуш бугу ажалчын чоннары Ленинни идеяларынга, Октябрьнин идеяларынга, пролетарга интернационализм идеяларынга боттарынын кызыгар чок шыкчылы, улустарын бузулак найралыгына, акы-дуума эузууна. Совет Социалист Республикаларын Эвиелинге шыкчынын миңчанган база катап бодыткан!

—1917 чылдын революстур октябрь хүнери социал депшилегенин аштырбас күчүдү күжү — Совет Социалист Республикаларын Эвиелинге төртүтүгүн үези болуш деп, АКШ-тын Коммунист Чингине секретары Гас Холл бодуну байыр чедирген чугаалына меделген. Ол революстур күш кижин төрөлгенин

бугу амдыраалынын мырдай чаа оруун иезен.

Ам вьетнам улуска Тур АКШ-тын агрессиянын халалтыг күштедирип турар түгедиг депшилегени ортунда кол шалтык болу берген. Америк империалистерин Вьетнама ажаллап турар чалбыраштыг бомбалары бугу кижин төрөлгенин догунап турарына кыжанышык болуш турар.

Америк империализминин болушчулары оларын дайынчырак политиказына Каттышкан Штаттарнын бодуна уураланышыкын улугатканын делегейин хой-нитинде чажырап деп орадажын турар. Ол дайынчын улугузуустан калчаар көрүп турарынын база бир хере-челени болза Вьетнама дайында уураланышык мындаа чаа Пентагон, Ах бажык чангыра эртен чыскалды болган. Ава 200 муң ажил кижин кирешкен.

Бо чыгын «адырларын тура халыкшыкларынга» мүн-мүн кижин кирешкен факт бистин улугузуустан септик-хөвүн илергейдеп турар. Ол тура халыкшыклар чуртуну бар. Ол 180 негр тураларына кытыктып үнгөн. Бистин улугузуустан септик-хөвүн чус-чус мүн ажалчыннарын ажал соксалды турарын биле биле ал болуш. Хой ажалчыннарын шериге барындаан ойталап турары база бистин улугузуустан уураланышыкын хережин болуш турар деп, оратор оон ичид чугаалаан.

Вьетнам улустун хере антимпериализмин бугу хере-биле база бир дөмөй, тиклетирген. Вьетнам улустун тилөөлөр бугу кижин төрөлгенин күзүл-согуугалары-биле дүңжүп турар, мычанган оон хере тилетирген деп, Гас Холла ошалап меделген.

Совет Эвиелинни эң муруну республиканын ажалчын чоннарын өмүзүндө байыры хуралдын киржикчилерине акы-дуунап байыры Туркменистаннын Коммунист партиянын Топ Комитетинин бирги секретары Б. Овезов чедирген.

—Дараала болуш тургени чорукта туугурун чораш улусту Улут Октябрь шуут чаа орука чедир келген деп, ол уламчалаан. Ам бистин чеврис шуут таныткыч мас кылдыр чартыган. Социалист чаа хоорайлары, каналдары түтүл, коюк, сохотарын, нефть тынжыгынын черлерин, хамия буурадыгерин болуш улустуну эске-даа айдырыш тургускан. Төрөн чурт миңдон-миңдон тоона туркмен нефтин чыл бүрүдө ал турар. Азия — Төн деп нефть хооразын дамчытты туркмен газ чуртуну төп районнарды агып турар. Ол газ мыак Москван болуш революциянын туралы Ленинград чымдыгы турду!

Каш оң чылдар мурунда Туркменига бижик билер кижилер беиза сангып турду. Ам үезде республикада бугу-ниги өрөдигени боттандырган. Институттар болуш техникунуар чыл сангыла-ла мүн-мүн бедик мержеалде калдарын белейдеп турар. Республиканын эртемгер Академиясында болуш эртем-шынчыл институттарында ажаллап турар кижилер улус ажал-агайым чугаала айтырларынын чедикшиктерин шынчылдык турарлар.

Бо байырдыг хүнде, Туркменистаннын ажалчын чоннары партиянын ХХП съездинин шынчыл хереке боттарынын күжүн харамнама кийер дээрин, СЭКП-нин Ленинни Топ Комитетин догуларын улам сырый каттыжарын болуш бистин чуртувуска коммунизмин тилелгези дөөн демиселе улуз үлү-хууну кийерин бүзүрүлүп түр бис деп, оратор түнелениде чугаалаан.

Каттышкан Араб Республиканын оралаачы-президенти, Араб социалист эвиелинде элди күжүскө комитетинин кижигүн Ах Сабрини хуралдын киржикчилери чым-биле уткаан. Совет черге келгенис сонда бийлеге хамаарышкан бегүлүгү ужуражышыкынын эне-не кол чүдү болза хосталгынд, депшилегени болуш чөнгү табындын принциптери дөөн бистин улустарын чыгыс ай болуш турары-дыр деп ол чугаалаан.

Амгы делегейде империализм—бугу антүзүсү күштерин кол чедикшик болуш турар болуш хосталга, хамаарышпас чорук болуш делегейге депшиле дөөн шимчөөшкенин жалтык калып турар. Империзм Мурнуу-Чөөн Азияда ажалчын-биле ажаллап, вьетнам улуска дүр дайынчы чоруду турар. Бодуну хосталгазы болуш хамаарышпас чорук дөөн туржуп турар ол улустун тура-соруун империализм кажан-даа сый шап шыдавал!

Империализм Араб чурттарында чаады-биле ажаллап турар. Ол, Израильдин оорганга чаштынып алган, агрессиянын баазанын тургускан. Империализм Чоокчу Чөөн чүктүн улустарын база катап куладынып болап турар.

Чуртун экономиказынын көдүрүлүшүн болуш бугу талаам-биле хожуудеи дөөн Совет Эвиелинни бисе бугу тала-биле дуулап турарын бисе ки билер бис. Совет Эвиелин бисе моральдык болуш маалымдыг дуулаамчыны үргүчү көргүзүп келген деп оратор уламчылаан.

Бистин демселестивисти амгы үедеги байдалында социализмин күштери бистин таламыста туруп турар.

КАР-ның чөну дайынчынын чимчөөшкенин турар-даа, социализм чурттарынын чыгылыш чок боттандырып турар. Хожудегин орду аар болуш берге болуш турар-даа, бистин улугузус улам бурун-гаарлап турар.

Демисекип турар масалар тайбынын дүжүп бериники-биле чедип албас. Хосталгынд, депшилегени болуш чөнгү чорукту тилелгени — келзе-келзе бистин таламыска болуш деп Ах Сабри түнелениде чугаалаан.

Он бисе уда илгерге кызма чүгү делегациялар көп турган. Бистин чурттуу акы-дууналыш республикаларын байыры рапортары Эстон ССР доксан.

—Бис совет улустун эртен ортун көрүп, оон күш-ажалы-биле туртуштуган бугу чүдүдери үне-лик, бистин Төрөн чуртувусту улам ичиде хожудегини улуз переспективаларын бодат түр бис, эш. Ш. И. Брежневтин илетелинде ханы, тодаргай болуш бүзүрүлди чугаалаан бугу чүдүдери боозарга. Бистин чурктеривис Коммунист партияга чоргаарал-биле, Улут Октябрьдан төртүтүгүн хой националдык социализм күрүнгө шыкчылы-биле кал-катап догулуп келирди — деп, Эстониянын КП-нын ТК-нын бирги секретары И. Г. Кэбин чугаалаан.

Улут бийле-биле эне-нег байыр чедиргичилерин силерге дамчыдарын, чөнгү чагай чорукун дуйтамыла улуз, мога-шылга чок салгып-салгышыкын дөөн СЭКП-нин Ленинни Топ Комитетинге, төрөн совет чаамаасы кызыгар чок шыкчылы болуш өөрүп четтирикшинын илердери Совет Эстониянын ажалчын чоннарын байыры мурунугай хуралдарында бистин делегациясыка дааскан чүве.

Октябрь революциянын киржикчил болушында болуш 1917 чылдын октябрьда хаанын Россияны эске-даа улустары-биле кады даралдык болуш башкычынын кижин көрчөн чок тургузуу ашкан тилелгени даргадан турганга эстон улус чоргааралыг. Петроградда чөксөгүтү тура халыкшыкын тилелгени сонда ийн дугар хүнде Совет эрге-чымга Галинде болуш оон сонда бугу Эстонияга тургустунган. Бичаарга интервентилер бистин улугузууш Советтер чуртувусу эске улустарында 20 чыл хожуулар кылдыр эстон буржуазияга дуулаан. 1940 чылдын социалист революцияны Эстонияга Совет эрге-чачыгарын катап тургускан.

Капиталист чуртарын ажалчын ажалчынга, оон көрчөн чөгу куладынышыга болуш даралап улуз, хосталгынд, бугу хамаарышпас чорукту, демократияны болуш соксал депшилегени хережин тилелгени дөөн демисекип турар улустарга Россиянын пролетариатынын маалдыгы эрес-дидим чорук кажан кезеде дөткөмө, сорук кийричи үзөдө болуш артар деп, Гвинеянын демократ партиянын национал политбюроуну кижигүнү, сая-хөвүнү болуш планнашкынын күрүне билгилер Сайфулай Диалло бодуну чугаалап чугаалаан. Улут Октябрьнын 50 чылы — ол дээрге чүлө совет улустун эвес, харын депшилегени бугу кижин төрөлгенин байырламы-дыр.

Совет Эвиелинни Коммунист партиянын Топ Комитетинде Гвинеянын демократ партиянын топ комитетинин чыгыс үн-биле дөткөн чагаалы Сайфулай Диалло номчаан. Совет Эвиелин-биле чурктын хангызында найрал, дайыгы дем-катышышыкын болуш үрөтүлгөдиг кады ажалчылга-биле холбошкан гвинеи улус бугу улустарын хосталгынын хережн мога-шылга чокка дөткөн турар улут совет улуска, оон Коммунист партияныга байыр чедирип турар деп, ол чагаала бижөөн.

Африканын, Азиянын болуш Латин Американын улустарын сорук кийрип турар революстур идеядагы шыкчы болуш шынчылдык гвинеи улус база дагып бодыткан, антимпериалист демселди күштедиргени болуш бугу делегейге табын болуш депшиле дөөн туржуп турар күштерин бижыгларына бугу чүдүдери кылар.

Индия Малиянын революциянын камгаладынын национал комитетинин кижигүн, республиканын шүгү болуш күш-ажыл министри Мамаду Мадейра Нейта улуз келген. Бугу национал-хосталгыны шимчөөшкени, империализмин тергидегенин уркутарында ам-даа калчыгап турар бугу улустар Улут Октябрьнын революциясында бээр совет улустун тилелгенине септик-хөвүн арындап өөрүп турарын меделгээр меңа конуш таламчыдыр. Ол тилелгелерин чусу бурунун бис кижин төрөлгенин депшилегенин херегине көсү салгышык кылдыр, социализм кижиге болуш нитилеге дүргөн хожудегин, кижинин салым чаанынын бүрүн чекетелишкенин хандырып турар дуйтамыла марксисч-лениничеси тилелгени бодыткылы кылдыр көрүп турар бис.

Бо шынын чүгүлө үндөйлөш, Малияны улуду бодуну чуртунга социализм тургузушкунуа оруун шилип алган. ССР-нин баштап турары социализм лагерин улуг чедикшиктери кылган шилелгенин шыныгында бистин бүзүрүлгөсү хун бүрүдө бижыгалап турар. Национал-хосталгыны шимчөөшкениге болуш анык күрүнелерге олар

политиктиг болуш экономика хамарышыс чорун бижыгалагында Совет Эвиелинни чуртуу турары аны-бүрү хевирин дуулаамчыны бистер, үш дугаар делегейин чурттарынын аустары, оон бедиж үнедеп турар бис деп, Мамаду Мадейра Нейта меделген.

Кыска чалсар сонда, хурал үргүзүлгөндө, Даргалакты эш Ш. И. Брежнев Сирий Араб Республиканын премьер-министрини оралакчыны болуш халык херектер министри, Араб социалист возрождения партиянын Сирий ууртугалынын кижигүн Ибрагим Махусна сөс берген.

—Октябрьнын социалист революцияны чүлө Совет Эвиелинни улустарынын эвес, харын бугу кижин төрөлгөтенин келзе-байла болуш болуш хосталга дөөн демисекип турар ажалчын чок масаларын хой-аыт кийричи орук айтыкчыны болуш деп, ол чугаалап эгелеэн.

Совет Эвиелин дайынчырак чурт дээр дуйтында хой-итүдү империализм улустарга угадырын орадакшыны эш Брежнев бодуну чугаалында чугаалаан. Мычалаа-даа империализм улустарын мегелеп шыдаван, чөнгү революстур меделери өскөн күнүм-н, олар Совет Эвиелин оларын шыкчы болуш ас септик-хөвүн болуш турар деп чүвени биле берген болуш Октябрь революциянын ханы салдары бугу национал-хосталгыны шимчөөшкениге, бугу делегейге социализм дөөн демиселе орук айтыкчыны деп чүвени угай бергенер.

Бистер, Совет Эвиелинге, социалист чурттарга болуш бугу найралдык чурттарга өөрүп четтирикшичиси илертес аргавис чок. Олар империализмин агрессияныга, оон чөпсө — Израильге улуз туржурганга дуулаанар.

Ибрагим Махус араб-совет найралдык болуш империализмге эдүр демиселди бугу-делегей фронтунга алгап-йөрөшкөчкын кылган.

Велибританиянын Коммунист чингине секретары Джон Гоулан англи коммунистерин өмүзүндө хуралдын киржикчилерине мында дөөн:

—Ленинни салгыкчылары, көшкө ордуу шурманаш, кижин төрөлгөтенин төөгүлөгө чаа үе-чадан ажалчын кижилерге — Силерге байыр чедирип тур бис. Бис силерни алдырды 50 чылдарын байырыга байыр чедирип тур бис. Ол дээрге бергенин болуш сенелдерини, тилелгелерин болуш улуз чарчылгалдарын чылдары болду. Бир эвес Ленин бөгүн бистин аравыска турган болза социализмин кайгамчык тилелгелерине канчаар өөрүп турган ирп!

Интернационализм утка-шынарына кижиктенген бистин партияны империализмге эдүр демиселди чоруду турар улустарын кезеде дөткөн келген болуш дөткөн апар. «Бугу делегейин улустары силерин-биле кады!» деп Ле Зуанын бүзүрүлди түр бис. Олар америкалар Вьетнамдан ууңу чорбаан шаанда демиселди сөксаттар.

Совет улустар шынчылдыктын орук-биле хожон деп эш Брежнев илеткенине чугаалаан. Бо дээрге бөтүчү шын, эштер. Силер шыман-ла күңү кижин төрөлгөтенин ортука ажалчын силер. Бистин шүптүсү силерин мурунуга улуз өрөлдү силер. Силер Кызыл тукут тер бөмбүрөзүн алдынып бир кезеде көдүрүп үндүрүңер. Бөгүн ол түр бистин шүптүсүнү кырымыска чоргаар кийкип турар. Силер, улуз совет улус ол түчө кымын-даа халдаарын болдурус силер!

Улут Октябрьнын социалист революцияны дөлгөзгөн! Көпчүлүк (Бразавиль) Революстур шимчөөшкени партиянын политбюроуну кижигүн, секретары Клод да Носта коммунизмге тилелгелди бажыма чаа-чаа улуз үлгүлөрүн бугурун Совет Эвиелинни ажалчын чоннарыга хуралдын ичиде кураш.

Совет Эвиелин болза, бистин чуртувустун чаа чаалап хулаң көргөн болуш оон догуналышымынга эрге-жок чугада мораль болуш материалдыг дөткөмчө ага чаага чокка көргүскөн баштайгы чурттарынын бирөөсү болган. Бистин чуртувусу Совет Эвиелинни аразында дипломаттыг болуш найралчы харымаалдарын дүргөн тургустунганы биске дуулаамчы болуш деп, Клод да Коста оон ичид чугаалаан. Бөгүн, бо байырлаады шактарында, ол дөөн Совет Эвиелинни улугага болуш Коммунист партияныга ху-

дөө көрүшкүнү илергейээр биске ас-кежи-тир.

Байырды хурала бодуну чугаалында Уругвайнын Коммунист чингине секретары Родней Арисменин Совет Эвиелин бугу делегейин ажалчын чоннарын болуш революстурларын төрөл чери болу берген деп чугаалаан.

Совет Эвиелин-биле, СЭКП-биле найралдык бистин партиясыка принципталдыг эдүр-дууламы болуш турар деп, оратор үргүзүлгө чугаалаан. Совет Эвиелин-биле бугу Латин Америка революстур шимчөөшкенин чыгыс эвиеин стратегия эргежок чугулазын санап турар бис.

Кажан америк империалисттер делегей байдалын чидегелерин, Вьетнама агрессияны гитлерин калдыгдошкуну-биле үргүзүлгө, Кубага улуз сүлөөчи ажалч-чорудууганы күштедирип турар байдалдарга оң чыгыс эп мырдын эргежок чугада болуш турар. Америк империализмин Доминикан Республикага хой кижилер амындаан когараткан интервенциянын политикамы бугу Латин Америкада неперен турар. Герман фашизмдин шериг машинасы Европанын төвүндө катап тургустунуш турар бугурунда ол чыгыс эп мырдын эргежок чугада болуш турар.

Бис коммунист шимчөөшкенин делегей төвүндө хуралын эртерек дөөн туржуп, бо талаам-биле СЭКП-нин боттуг ажалч-чорудуугага байыр чедирип турар бис.

Эргим эштер болуш өңүктөр! — деп, Аджир Улус-Демократия Республиканын төлөөлөрүн баштайгы Ахмед Ная бодуну чугаалып эгелеэн. — Төгүлүт болушкуну — Октябрь революциянын 50 чыл оонга таварыштып Алдиярдын күлүлү болуш чаалаан эң илги байыры Совет Эвиелинни улустарын өг-бузүлгөн, оон партияныга дамчырап оон алдар болуш ас-кежи мөөк үлү-хуума таварышкан-дыр.

Улут Октябрь революцияны — төөгүлө эш шыгарангай болушунуарын бирөөсү болгай. Дарыткан улустарын чырыкчылыг чуртталганы — дарала, маңчулге чок чуртталганы чедип ажалчын бугурун Совет Эвиелинни үлгүлөгү, эртен, културга улуз чедикшиктери бижыгалап турар.

Национал-хосталгыны дайын чыдарында совет улустун, социалист лагеринин, делегейин хой-нитилгенин салгып-болушынын бунунгун дөткөмчө ажаллап болуш социализмин ортука шынчылдык кирген, революстур ажил улуз боттарынын хамаарышыс чорук, экономика таламы-биле хосталгы дөөн демиселеги тураларын таламына кезеде туржур.

Алжир-совет найрал чугу-бүртү талаалдык, үрө-түнедегид дем каттыштырылыгына бижыгып турар деп оратор меделген, аңа алдар кылдыр йөрөл салган.

Германиянын Коммунист партиянын Топ Комитетинин Бирги секретары Манс Рейман СЭКП-ге, оон Топ Комитетинде болуш Совет Эвиелинни бугу ажалчын чоннарыга акы-дуума дайыкчы байыры чедирген, мында дөөн:

—50 чыл дүрүзүндө делегей байдалы өскөргөн. Маркс биле Энгельстин төрөн чуртунда социалист күрүне — Герман Демократия Республика тургустунган. Оон политиказы болуш чедикшиктери

Федеративтиг Республикада хожуге улам угадып турар салдары, Бистин партияныс оон бир чыл мурунда хурткан турар. барын-терген капиталистер Германиянын Коммунист партияны улуткалар бис деп көрөп турган. Мычалаа-даа ГПН догуналышына, улустун хере дөөн чурттап, демисекип турар. Маркс, Энгельс, Ленинни идеялары тилелттербес, оон ГПН-ни кижигүтүрө билер!

Германиянын Федеративтиг Республиказынын коммунисттер, бистер делегейин коммунист шимчөөшкенин чыгыс эви дөөн, бугу делегейин коммунист болуш ажалчын партияларын чөвүлө хуралын катап чыгылары дөөн туржуп турар бис.

Бистин эргим ажилс Эрнст Тельман биске мында деп чораш: коммунист буртувун муаууш толаралыр чүл — Совет Эвиелин оон канчаар көрүп турары болуш. Кезеде ичидеги турар, ичидеги болуш-да!

Индиянын коммунистерин турасоруду, Совет Эвиелинни коммунисттер-биле оларын чыгыс эп-сеткилдигин Индиянын Коммунист төлөөлөрүн баштайгы Шрипат Амрит Данге мында деп илергейлөөн:

—Индияны ажалчын чоннары силерни социализмин тилелгелди тургузушкуну болуш келир үеде коммунист нитилелдин чаагызын дөөн силерге мына. Бистин улугузууштын ичидеги чыдап алган силер. Бистин улугузууш капиталистер дуйдалышыкында кижин төрөлгөтенин хосталгы дөөн өндүрүлүгү демиселчилер деп силерин билдирип турар. Вьетнама маалдыгынын камгалакчыларына, араб, африк болуш эске-даа улустарын хосталгынын херегине дууз чедирип турар болгай силер. Революстур шимчөөшкенин боттарынын хооузун иделелери-биле төвөрдө деп орадажын турар чарыдырчыкчыга болуш антисоветчилерге удуз бугу социализм чурттарынын, бугу коммунист, социалист, демократтыг күштерин чыгыс эви, сырый каттыкчылык дөөн идеялыг демисекип турар силер. Делегейин коммунист болуш ажалчын партияларын чөвүлө хуралын чыдап турар дуйтында санады дөткөн турар бис. 1917 чылдын октябрьда делегей революциянын эгелеэн совет улус боттары оон коммунист партияны кезеде авангар болуш, антиимпериализмин, табындын, демократиянын, социализмин бугу күштер-биле сырый каттышкан чыгыс эпиги чорур деп чүве бистин шүптүсүка билдирип. Индия биле Совет Эвиелинни улустарын аразында найрал делегерей! — деп, оратор меделген.

Оон сонда Танзаниянын Каттышкан Республиказынын чыгаанын, Танганиянын Африка национал эвиелин партияны болуш «Афро-Ширази» (Занзибар) партияны каттышкан төлөөлөрүн баштайгы, Танзания республиканын экономикай айтырларынын болуш хожуде планнашкынын министри Пель Бомани чүве чугаалаан. Октябрь революциянын 50 чыл оон бистин совет акы-дууналышы-биле кады байырлар аралгы болушымында төлөөлөрн кижигүнери өөрүп турар деп, ол меделген. Социализм бистин идеяны болуш бугурун коммунист Совет Эвиелин бүрүн бадмыткаан.

Совет Эвиелинни улугуна болуш

Ана харын кылдыр димитиг адыш чыдашкыныры, байыр чедирген кыйгылар алага чыгылымы берген.

СЭКП Топ Комитетинин, ССР-нин Дээди Советинин болуш РСФСР-нин Дээди Советинин Улут Октябрьнын 50 чылдыг тураскаткан каттышкан байыры хуралы хагындагы деп, Л. И. Брежнев чараан. Хуралдын киржикчилери туруп келген, партияны тми «Интернационалды» көдүрүлүшү-биле ирпаан. Совет Эвиелинни Коммунист партиянын болуш маалдыгы совет улустун алдары дөөн, делегейин чуртуну турар Октябрьнын социалист Улут революциянын алдары дөөн кыйгылар димиреп турган. (СЭТА).

## СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары эш